

Lynne Neagle AS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

11 Chwefror 2026

Gweithredu diwygiadau addysg

Annwyl Lynne

Diolch am roi tystiolaeth ym mis Hydref fel rhan o ymchwiliad y Pwyllgor: 'Gweithredu diwygiadau addysg'. Dyma oedd diwedd ein gwaith casglu tystiolaeth ar gyfer ymchwiliad dros gyfnod y Senedd. Mae'r llythyr hwn yn rhoi cyfle olaf inni rannu ein barn ar effeithiolrwydd gweithredu'r ddau ddarn allweddol hyn o ddeddfwriaeth addysg: Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021; a Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018.

Fe wnaethom ni fabwysiadu dull gwahanol o wneud y gwaith hwn, gan ei gadw'n ymchwiliad byw drwy gydol y Senedd. Golygodd hyn fod rhanddeiliaid wedi gallu ein diweddarau mewn amser real ar beth oedd yn gweithio'n dda a beth nad oedd yn gweithio. Credwn fod y dull ymatebol a hirdymor hwn yn addas iawn ar gyfer gwaith craffu ar weithredu polisi allweddol neu newid deddfwriaethol. Nodwedd allweddol o'r gwaith hwn oedd cyfnodau monitro rheolaidd a oedd fel arfer yn cynnwys ymweliadau ag ysgolion, ymgysylltu â dinasyddion a thystiolaeth lafar.

Yn dilyn pob cyfnod monitro, fe wnaethom nodi ein canfyddiadau, naill ai drwy ohebiaeth neu'r adroddiad diwethaf gennym sef yr adroddiad interim.¹ Mae'r ymchwiliad parhaus hwn hefyd wedi llywio darnau eraill o waith fel ein gwaith craffu ar y gyllideb a gwaith craffu blynyddol ar gyrrff fel

¹ Y cyfnod monitro cyntaf: Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg at Weinidog y Gymraeg ac Addysg, Diwygiadau addysg allweddol: sesiwn ryngweithio haf 2022, 8 Awst 2022. Yr ail gyfnod monitro: Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg at y Weinidog y Gymraeg ac Addysg a'r Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol: Gweithredu diwygiadau addysg: canlyniad ein harolwg 'gwiriad' haf 2023, 17 Gorffennaf 2023. Y trydydd cyfnod monitro: Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Gweithredu diwygiadau addysg: Adroddiad interim, Gorffennaf 2024.

Estyn, y Comisiynydd Plant a Chymwysterau Cymru ac yn arbennig, ein hymchwiliad: 'A yw plant a phobl ifanc anabl yn cael mynediad cyfartal at addysg a gofal plant?'

Fel rhan o'r cyfnod monitro olaf hwn, aethom ar ymweliad ag ysgol, a chynhaliwyd y sesiwn tystiolaeth lafar gyda chi ar 23 Hydref 2025. Yn dilyn cyhoeddi'r Pecyn Cymorth Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) ym mis Tachwedd, fe wnaethom hefyd ddod â rhai aelodau o'n Grŵp Cyngori Ar-lein ynghyd i roi eu barn ar y Pecyn Cymorth.² Fe wnaethom ni hefyd drafod rhai o'r materion hyn yn ein sesiwn graffu cyffredinol gyda chi ar 4 Chwefror 2026.

Mae'r llythyr hwn yn nodi ein safbwyntiau terfynol, gan ganolbwyntio ar ddatblygiadau ers ein trydydd cyfnod monitro a'n hadroddiad ym mis Gorffennaf 2024.

Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018

Rydym wedi canolbwyntio'n benodol ar sut y cafodd y Ddeddf hon ei gweithredu yn ystod y Senedd, nid yn unig yn ystod yr ymchwiliad hwn, ond mewn meysydd eraill o'n gwaith hefyd. Rydym wedi croesawu'r sylw a roddwyd ar fynd i'r afael â rhai o'r heriau o ran gweithredu'r Ddeddf. Credwn fod yr adolygiad diweddar yn gam cadarnhaol. Rydym yn gobeithio y bydd plant, pobl ifanc, teuluoedd a staff sy'n eu cefnogi yn cael budd o'r gwelliannau gwirioneddol a gweladwy sy'n deillio o effeithiau'r adolygiad. Nodwn eich pum maes gweithredu, y mae pob un yn cyd-fynd â'n canfyddiadau blaenorol. Rydym wedi crynhoi'r rhain fel a ganlyn:

- egluro pwy sydd ag ADY a sut y gall dysgwr ADY gael cymorth;
- sicrhau cysondeb cenedlaethol;
- gwella gwybodaeth a chefnogaeth i deuluoedd;
- cryfhau trefniadau integreiddio amlasiantaeth
- hyrwyddo addysg ddwyieithog a chynhwysol.

Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol

Yn ystod y sesiwn tystiolaeth lafar, fe wnaethoch chi dynnu sylw at y ffaith nad oedd digon o amser yn y Senedd hon i ddiwygio'r Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol. Rydym yn gwerthfawrogi mai dyma'r sefyllfa, ond rydym yn siomedig na ddechreuodd y gwaith hwn yn gynharach yn nhymor y Senedd,

² Senedd Cymru, Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion, Pecyn Cymorth Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gyfer Rhieni: Adolygiad y Grŵp Cyngori, Rhagfyr 2025



yn enwedig gan ei bod yn amlwg yn gynnar yn y tymor fod problemau gyda'r Cod. Felly, rydym yn gobeithio y bydd Llywodraeth nesaf Cymru yn blaenoriaethu'r gwaith hwn yn dilyn etholiadau mis Mai, ac y bydd y Senedd nesaf a rhanddeiliaid perthnasol yn cael digon o amser i graffu ar y Cod. Mae'r Cod yn rhan hanfodol o'r fframwaith deddfwriaethol sy'n sail i'r system ADY.

Egluro pwy sydd ag ADY a sut y gall dysgwr ADY gael cymorth

Mae'r sefyllfa o ran cyllid cyhoeddus yn parhau i fod yn heriol. Rydym yn croesawu'r £113 miliwn ychwanegol yng Nghyllideb Derfynol Llywodraeth Cymru ar gyfer 2026/27 i awdurdodau lleol ddarparu gwasanaethau craidd, gan gynnwys ysgolion. Rydym hefyd yn croesawu'r £4 miliwn ychwanegol i'r Llinell Wariant ar gyfer ADY o fewn y Prif Grŵp Gwariant Addysg yn y Gyllideb Derfynol. Mae hyn yn dilyn £5 miliwn ar gyfer yr elfen 'Diwygio' yn y Grant Addysg Awdurdod Lleol sydd eisoes wedi'i ddyrannu yn y Gyllideb Ddrafft. Ond, gwyddom fod hyn yn parhau i fod yn her i awdurdodau lleol ac ysgolion.

Fel rydym wedi'i nodi drwy gydol yr ymchwiliad hwn, mae nifer y plant sy'n cael eu cydnabod fel rhai sydd ag ADY ac sy'n cael Cynlluniau Datblygu Unigol yn sylweddol is na'r rhai a gafodd gymorth o dan y drefn Anghenion Addysgol Arbennig flaenorol. Rydym eisoes wedi archwilio'r rhesymau posibl am hyn yn fanwl, ac nid ydym yn eu hailadrodd yma. Fodd bynnag, mae'n ymddangos i ni fod y swm mwyaf o waith sy'n gysylltiedig â chefnogi pob disgybl sydd ag ADY, gan gynnwys paratoi a chynnal Cynlluniau Datblygu Unigol, wedi golygu bod ysgolion wedi gorfod addasu yn unol â hynny ac yn y bôn, wedi codi'r bar ar gyfer yr hyn sy'n cyfrif fel ADY. Rydym yn parhau i bryderu na fydd rhai plant yn elwa ar y gefnogaeth angenrheidiol a hynny yn rhannol oherwydd yr hinsawdd ariannol. Rhaid iddo barhau i fod yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru i sicrhau bod pob plentyn sydd angen cymorth ADY yn ei gael, ac nad yw penderfyniadau'n cael eu llywio gan gyfyngiadau ariannol.

Fel rydych chi wedi ei gydnabod, mae'n hanfodol gwneud elfennau allweddol o'r diffiniad o ADY yn gliriach, elfennau megis 'anhawster sylweddol fwy i ddysgu' a 'darpariaeth ddysgu ychwanegol' yn hytrach na chyfeirio at 'ddarpariaeth gyffredinol' fel bod dealltwriaeth gyffredin o'r rhain ac felly gellir cymhwyso'r diffiniad o ADY yn gyson.

Rydym yn croesawu'r newyddion, o'r sesiwn graffu gyffredinol ar 4 Chwefror 2026, fod disgwyl i'r canllawiau gael eu cyhoeddi erbyn diwedd mis Mawrth ac y byddant yn nodi:

- Y broses o adnabod a thystio bod gan rywun ADY drwy ddefnyddio'r prawf cyfreithiol dau gam;
- Disgwyliadau clir ynghylch sut i fynegi penderfyniadau.
- Sut y mae trin anghydfodau a phenderfyniadau sy'n cael eu hailystyried; a

- Sut y mae teuluoedd yn defnyddio'r hawl i apelio.³

Hefyd, yn ystod y sesiwn ar 4 Chwefror, nodwyd gennych y byddai'r gwaith o ddiffinio darpariaeth gyffredinol yn cymryd mwy o amser oherwydd graddfa'r gwaith o ymgynghori'n eang, yr angen i wneud hynny ac arwyddocâd y gwaith. Nodwyd gennych hefyd y byddai'r gwaith hwn yn cael ei wneud ar ôl etholiad y Senedd.⁴

Casgliad 1: Credwn ei bod yn hanfodol darparu mwy o eglurder ynglŷn â'r diffiniad o ADY a sut y dylid ei gymhwyso, a gobeithiwn y bydd y canllawiau nesaf yn gwneud hynny.

1. Allwch chi ddarparu amserlen ar gyfer pryd y bydd y gwaith ar ddiffinio darpariaeth gyffredinol yn cael ei gwblhau a'i gyhoeddi?

Un mater sydd wedi codi'n barhaus yn ystod yr ymchwiliad hwn ac mewn gwaith arall cysylltiedig yw'r opsiynau a'r gefnogaeth sydd ar gael i ddysgwyr ag ADY pan fyddant yn gorffen addysg orfodol.

Un mater penodol yw hawliau. Mae geiriad y Cod ADY yn dangos mai dim ond dwy flynedd o addysg bellach y mae gan berson ifanc hawl iddo oni bai bod awdurdod lleol yn penderfynu bod ganddo anghenion rhesymol am fwy o addysg neu hyfforddiant mewn amgylchiadau penodol. Mae hyn yn adlewyrchu cynnwys Rheoliadau Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru) 2021. Ond yn adolygiad diweddar Llywydd Tribiwnlys Addysg Cymru, cafodd ei nodi nad yw'n ymddangos bod hyn yn ystyried dyletswyddau o dan Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000. Mae'n galw am "gael eglurhad pellach ar sut y bwriedir i'r ddau gysyniad hyn, a allai wrthdaro, ryngweithio".⁵

Yn ystod y sesiwn ar 23 Hydref, fe wnaethoch chi gydnabod bod angen mwy o eglurder ynghylch sut y mae'r gwahanol ddeddfwriaethau yn rhyngweithio, gan gynnwys Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022, a gwnaethoch fynegi bod gwaith yn cael ei wneud i roi'r eglurder hwn.⁶

Casgliad 2: Credwn ei bod yn hanfodol egluro'r hawl bwysig hon ar gyfer addysg ôl-16 fel bod dysgwyr, a'u teuluoedd yn gwybod beth i'w ddisgwyl ac y gallant wneud penderfyniadau gwybodus am yr hyn sydd orau i'r dysgwr unigol.

2. A allwch chi ddarparu'r wybodaeth ddiweddaraf am sut y bydd cwestiynau ynghylch rhyngweithio rhwng y Cod ADY, Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022 a Deddf Dysgu a Sgiliau 2000 yn cael eu datrys?

³ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 4 Chwefror 2026, Cofnod y Trafodion, paragraff 88

⁴ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 4 Chwefror 2026, Cofnod y Trafodion, paragraff 90

⁵ Tribiwnlys Addysg Cymru, Adolygiad o'r Fframwaith Deddfwriaethol Anghenion Dysgu Ychwanegol yng Nghymru, Y Barnwr June McConnell, 1 Medi 2025, paragraff 2.9

⁶ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 23 Hydref 2025, Cofnod y Trafodion, paragraff 133-135

Gwella cymorth i deuluoedd

Cafwyd sesiwn tystiolaeth lafar cyn cyhoeddi'r Pecyn cymorth i rieni a gofalwyr plant ag anghenion dysgu ychwanegol. Yn ystod y sesiwn fe wnaethoch ddweud bod y pecyn wedi'i greu gyda chymorth teuluoedd. Ar ôl ei gyhoeddi, fe wnaethom ofyn i'n Grŵp Cyngori Ar-lein, a oedd wedi darparu mewnwlediad a mewnbwn amhrisiadwy yn ystod ein hymchwiliad i fynediad i bobl anabl, am eu barn nhw am y Pecyn Cymorth. Mae copi o'r adroddiad ymgysylltu wedi'i gynnwys gyda'r llythyr hwn.

Roedd y Grŵp yn teimlo bod y pecyn cymorth yn:

*"... gor-symleiddio realiti'r broses ADY, gan gynnwys amserlenni, rhan yr awdurdodau lleol, a'r pontio rhwng cyfrifoldeb yr ysgol a chyfrifoldeb yr awdurdod lleol. Cytunodd y cyfranogwyr fod y pecyn cymorth yn cyflwyno prosesau fel rhai di-dor a syml, tra bod y realiti i lawer o rieni yn llawer mwy cynnil, cymhleth ac yn aml yn heriol yn emosiynol."*⁷

Roeddent am weld cyngor ymarferol mwy manwl, yn enwedig ynghylch herio penderfyniadau a llywio'r prosesau cymhleth. Pan fo'r pecyn yn tynnu sylw at wybodaeth ar gyfer herio, roeddent yn teimlo ei fod yn rhy syml ac nad oedd yn cyfleu digon am y costau, y straen, y cymhlethdodau a'r risgiau sy'n gysylltiedig â phrosesau fel adolygiad barnwrol neu apeliadau.⁸

Gwnaethant alw hefyd am i'r pecyn cymorth gynnwys mwy o wybodaeth am hawliau plant a rhieni, ac i gynnwys mwy o fanylion am y camau sydd eu hangen i gael cymorth. Gwnaethant awgrymiadau hefyd ar sut y gellid cyfleu'r wybodaeth yn y pecyn cymorth mewn modd mwy eglur, er enghraifft trwy ddefnyddio siartiau llif. Roeddent hefyd eisiau gweld y pecyn cymorth yn paratoi rhieni yn well ar gyfer amserlen gymhleth, sydd yn aml yn hir, y byddent yn debygol o'i hwynebu. Yn olaf, roeddent eisiau gweld y pecyn cymorth yn cydnabod yr amrywiaeth eang o anghenion yn gliriach, wrth barhau i bwysleisio pwysigrwydd darpariaeth a chymorth unigol.⁹

3. Beth yw eich barn ar y materion a godwyd gan ein Grŵp Cyngori, a sut y gellid mynd i'r afael â rhai o'r materion a godwyd?

Pan fydd y system yn methu, rydym yn gwybod y bydd rhai teuluoedd yn penderfynu addysgu yn y cartref. Er bod addysgu yn y cartref yn ddewis cadarnhaol a rhagweithiol i lawer, i rai gall fod yn ymateb i ddiffyg cefnogaeth ddigonol. Amlygwyd hyn yn yr adroddiad ar yr arolwg o rieni a gofalwyr

⁷ Senedd Cymru, Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion, Pecyn Cymorth Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gyfer Rhieni: Adolygiad y Grŵp Cyngori, Rhagfyr 2025

⁸ Senedd Cymru, Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion, Pecyn Cymorth Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gyfer Rhieni: Adolygiad y Grŵp Cyngori, Rhagfyr 2025

⁹ Senedd Cymru, Tîm Ymgysylltu â Dinasyddion, Pecyn Cymorth Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gyfer Rhieni: Adolygiad y Grŵp Cyngori, Rhagfyr 2025

a ddangosodd fod 85% (25 allan o 33) wedi dweud y dylanwadwyd ar eu penderfyniad i ddechrau addysgu yn y cartref gan bryder na fyddai'r addysg a gynigir gan yr awdurdod lleol yn diwallu anghenion dysgu eu plentyn. Dywedodd hanner y rhain y byddai'n well ganddynt i'w plentyn ddychwelyd i'r ysgol pe bai cymorth a darpariaeth briodol ar eu cyfer.¹⁰

Ochr yn ochr â'r ymrwymiad i gyhoeddi canllawiau ynghylch y diffiniadau o ADY a amlinellwyd gennym yn gynharach yn y llythyr, nodwn eich bod hefyd wedi tynnu sylw at y ffaith y byddai canllawiau ychwanegol yn cael eu cyhoeddi ar yr un pryd. Bydd y canllawiau hyn yn nodi'r disgwyliadau o ran cefnogaeth mewn amgylchiadau penodol gan gynnwys ar gyfer plant sy'n derbyn gofal, plant sy'n cael addysg yn y cartref a'r rhai sy'n cael addysg heblaw yn yr ysgol.¹¹ Fel y gwyddoch, codwyd materion y ddau grŵp cyntaf yn ein gwaith craffu arall.¹²

Yn ein hymchwiliad i absenoldebau disgyblion o'r ysgol a'r ymchwiliad i fynediad i bobl anabl, clywsom am deuluoedd a oedd yn teimlo nad oedd ganddynt unrhyw opsiwn ond addysgu yn y cartref oherwydd diffyg cymorth priodol yn yr ysgol.¹³ Rydym yn ymwybodol bod cael addysg yn y cartref yn ddewis cadarnhaol, ar y cyfan, i blant a'u teuluoedd, ond ni allwn anwybyddu'r hanesion a glywsom gan y teuluoedd hynny a oedd yn teimlo nad oedd ganddynt ddewis arall.

4. Allwch chi roi rhagor o wybodaeth am y cymorth a roddir i blant ag ADY a'u teuluoedd sy'n addysgu yn y cartref? Beth mwy y gellir ei wneud i sicrhau nad yw teuluoedd yn teimlo eu bod yn cael eu gorfodi i wneud penderfyniad i addysgu yn y cartref oherwydd diffyg cefnogaeth i anghenion eu plentyn yn yr ysgol?

Cryfhau integreiddio aml-asiantaeth

Drwy gydol ein holl waith, mae pwysigrwydd defnyddio dull integredig gan wasanaethau cyhoeddus ac eraill sy'n cefnogi plant a'u teuluoedd wedi bod yn thema gyson. Rydym yn gwybod bod amseroedd aros hir ar gyfer diagnosis a chymorth gan wasanaethau iechyd yn dal i fod yn broblem. Yn amlwg, ni ddylai cymorth drwy'r system ADY fod yn ddibynnol ar asesiadau neu ddiagnosis penodol a dylai fod yn seiliedig ar anghenion unigol plentyn. Ond, mae'n ymddangos nad dyma sut y mae'n gweithio'n ymarferol mewn rhai achosion. Mae'r angen yn amlwg am fynediad mwy chwim at ddiagnosis a chymorth drwy'r GIG, gwasanaethau addysg a gwasanaethau cymdeithasol, yn ogystal

¹⁰ Llywodraeth Cymru, [Gwerthusiad o'r system anghenion dysgu ychwanegol \(ADY\): arolwg o rieni a gofalwyr](#), Hydref 2025, t69

¹¹ [Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 4 Chwefror 2026, Cofnod y Trafodion, paragraff 89](#)

¹² Ymchwiliadau'r Pwyllgor: [Gwasanaethau i blant sydd wedi bod mewn gofal: archwilio diwygio radical; Absenoldebau disgyblion o'r ysgol; ac A yw plant a phobl ifanc anabl yn cael mynediad cyfartal at addysg a gofal plant?](#)

¹³ [Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Absenoldebau Disgyblion, Tachwedd 2022, paragraffau 136-137](#) ac [Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, A yw plant a phobl ifanc anabl yn cael mynediad cyfartal at addysg a gofal plant?](#), Gorffennaf 2024, paragraffau 248-249



â'r trydydd sector a sefydliadau cymorth eraill. Yn ystod y sesiwn tystiolaeth lafar, fe wnaethoch chi sôn am gyfarfod tairochrog gydag Ysgrifennydd y Cabinet dros lechyd a Gofal Cymdeithasol a'r Gweinidog lechyd Meddwl a Llesiant, a bod cyfarfod arall ar fin digwydd.¹⁴ Ar 4 Chwefror, fe wnaethoch ddweud eich bod wedi cyfarfod.¹⁵

Mae angen dull trawslywodraethol er mwyn bwrw ymlaen â gweithredu'r gwelliannau angenrheidiol, gyda phob Ysgrifennydd Cabinet a Gweinidog perthnasol yn sicrhau bod hyn yn parhau i fod yn flaenoriaeth. Er mwyn gweithio'n llwyddiannus, mae angen cefnogaeth lawn ac ymrwymiad gan lywodraeth leol hefyd. Nid yw'n glir i ni pa mor effeithiol yw'r cydweithio hwn.

5. A allwch chi roi'r wybodaeth ddiweddaraf am ganlyniadau'r cyfarfodydd tairochrog?

6. Pa mor effeithiol y mae'r gweithio trawslywodraethol wedi bod, yn eich barn chi, o ran sicrhau bod cymorth ADY yn gyfannol, yn integredig ac yn amserol? Wrth fyfyrir ar eich amser yn y Llywodraeth, beth sydd wedi gweithio'n effeithiol, a beth ddylai newid yn eich barn chi?

7. A yw awdurdodau lleol, y GIG a Llywodraeth Cymru wedi gallu cydweithio i ddiwallu anghenion dysgwyr yn effeithiol? A oes enghreifftiau o arfer da a sut y gellir ei rannu ledled Cymru?

Un elfen bwysig wrth sicrhau gweithio amlddisgyblaethol effeithiol yw rôl y Swyddog Arweiniol Clinigol Addysg Dynodedig ("DECLO"), a sefydlwyd gan Ddeddf 2018. Er bod y sefyllfa bresennol yn cydymffurfio â llythyren y ddeddf, nid yw'n dilyn ysbryd y Ddeddf hon ac rydym yn parhau i fod o'r farn nad yw hyn yn gwneud llawer o argraff arnom. Pan godwyd hyn gennym, bu'n rhwystredig nad ydyn ni wedi teimlo bod ymgysylltiad gwirioneddol wedi bod â graddfa'r newid sydd ei angen yn ein barn ni. Yn hytrach, dibynnwyd ar y ffaith bod cydymffurfiaeth â'r Ddeddf wrth rannu pedwar DECLO rhwng saith Bwrdd lechyd. Nid ydym o'r farn mai dyma'r union fwriad wrth i'r ddeddfwriaeth fynd drwy'r Senedd, er enghraifft roedd y Memorandwm Esboniadol yn cyfeirio at "...arweinydd strategol ar lefel uwch ym mhob bwrdd ieuchyd yn goruchwyllo cyfrifoldebau'r bwrdd...".¹⁶ Rydym yn ailadrodd canfyddiadau ein hadroddiad interim, a'n hargymhelliad y dylai pob bwrdd ieuchyd gael ei DECLO ei hun.

Casgliad 2: Dylai pob Bwrdd lechyd yng Nghymru gael Swyddog Arweiniol Clinigol Dynodedig Addysg pwrpasol ei hun. Efallai bod y sefyllfa bresennol lle mae Byrddau lechyd yn rhannu Swyddog Arweiniol Clinigol Dynodedig Addysg yn dilyn llythyren Ddeddf 2018, ond nid yw'n cyd-fynd â'i

¹⁴ https://cofnod.senedd.cymru/Committee/15375_Y_Pwyllgor_Plant_Pobl_Ifanc_ac_Addysg_23_Hydref_2025_Cofnod_y_Trafodion, paragraff 106

¹⁵ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 4 Chwefror 2026, Cofnod y Trafodion, paragraff 94

¹⁶ Llywodraeth Cymru, Memorandwm Esboniadol Diwygiedig – Tachwedd 2017, Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru), paragraff 3.62

hysbryd. Mae rôl Swyddog Arweiniol Clinigol Dynodedig Addysg yn hanfodol i gefnogi gwaith amlddisgyblaethol ac i sicrhau cefnogaeth gyfannol sy'n canolbwyntio ar ddysgwyr.

Hyrwyddo addysg ddwyieithog a chynhwysol

Mae sicrhau bod gan yr holl staff addysg yr hyfforddiant digonol i gefnogi dysgwyr ADY yn hanfodol i ddarparu addysg gwbl gynhwysol. Mae'n amlwg nad yw hyfforddiant a gwybodaeth bob amser ar gael yn rhwydd i staff. Rydym eisoes wedi gwneud argymhellion ynghylch hyfforddiant gorfodol ar anabledd (yr ydym yn cydnabod ei fod yn wahanol i ADY). Roeddem yn siomedig y cafodd y rhain eu gwrthod.

Rydym hefyd yn cydnabod y newidiadau yn y maes hwn, yn enwedig sefydlu 'Dysgu'. Mae'n rhy gynnar i weld pa effaith fydd 'Dysgu' yn ei chael ar wella cyfleoedd dysgu proffesiynol i staff addysg. Ond, hoffem gael rhywfaint o sicrwydd ynghylch y cyfleoedd i'r holl staff sy'n gweithio ac yn cefnogi plant ag ADY i gael mynediad at hyfforddiant ac arweiniad i sicrhau eu bod yn darparu cymorth o'r ansawdd uchaf. Dylai cyfleoedd o'r fath fod ar gael i bawb sy'n cefnogi dysgwyr ADY, p'un a ydynt yn cael eu cyflogi'n uniongyrchol gan ysgolion ac awdurdodau lleol neu'n gweithio ar gontract, er enghraifft y rhai sy'n darparu cludiant.

8. Pa gyfleoedd hyfforddi a datblygu sydd ar gael i staff sy'n gweithio gyda phlant ag ADY? Yn benodol, y rhai a allai fod dan gontract i gefnogi plant, fel darparwyr cludiant.

Mae cael cymorth dwyieithog yn hanfodol i gefnogi plant a'u teuluoedd yn effeithiol. Rydym hefyd yn ymwybodol o'r heriau ehangach o ran recriwtio a chadw staff addysg sydd â sgiliau Cymraeg. Fel y gwyddoch, mae hyn yn rhywbeth y gwnaethom edrych arno yn ystod ein gwaith craffu ar Fil y Gymraeg ac Addysg (Cymru)¹⁷, a'n hymchwiliad polisi mwy diweddar ar recriwtio a chadw athrawon.¹⁸

Mae'n hanfodol bod gan y sector cyfrwng Cymraeg yr un disgwyliadau ar gyfer hyfforddiant a sgiliau ADY ag sydd gan y sector cyfrwng Saesneg. Rydym wedi dadlau'n gyson dros sicrhau bod gan staff addysg fynediad at hyfforddiant i'w helpu i roi cymorth i blant ag ADY neu blant anabl. Roeddem yn siomedig bod yr argymhelliad a wnaethom, fel rhan o'n hymchwiliad mynediad i bobl anabl, i gyflwyno hyfforddiant ymwybyddiaeth anabledd gorfodol i holl staff addysg, wedi'i wrthod,¹⁹ Byddai hyn wedi gosod llinell sylfaen a fyddai wedi helpu i sicrhau bod gan leoliadau addysg cyfrwng Cymraeg a Saesneg staff â'r sgiliau a'r wybodaeth i ddarparu cefnogaeth yn hyderus.

¹⁷ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Bil y Gymraeg ac Addysg (Cymru): Adroddiad Cyfnod 1. Rhagfyr 2024

¹⁸ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Recriwtio a chadw athrawon, Ionawr 2026

¹⁹ Llythyr at Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gofal Cymdeithasol, y Gweinidog Plant a Gofal Cymdeithasol, 30 Medi 2024, Argymhelliad 19



Casgliad 3: Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod y Cynllun Strategol ar gyfer y Gweithlu Addysg sydd ar y gweill yn cynnwys hyfforddiant digonol i gefnogi darparu gwasanaeth a chefnogaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer ADY. Dylai gynnwys addysg gychwynnol i athrawon a dysgu proffesiynol ar gyfer athrawon presennol.

Gwyddom fod yr adolygiad pum mlynedd o ddigonolrwydd darpariaeth ddysgu ychwanegol cyfrwng Cymraeg ar gychwyn. Bydd angen i'r Senedd a'r Llywodraeth nesaf ystyried yr adolygiad pwysig hwn, gan gynnwys ystyried materion fel y prawf "camau rhesymol" sydd yn y Ddeddf ar gyfer ymdrechion i gynnig darpariaeth yn y Gymraeg lle mae gofyn amdani.

Nodwn fod hyd tymor y Senedd wedi newid o bum mlynedd i bedair blynedd ers pasio Deddf 2018. Nid yw'n glir i ni os mai'r bwriad gwreiddiol oedd cynnal adolygiad ym mhob un o dymhorau'r Senedd. Os felly, efallai y bydd angen ailedrych arno. Rydym yn gwerthfawrogi y byddai hyn yn gofyn am newid mewn deddfwriaeth sylfaenol.

9. Wrth osod amserlen bum mlynedd, ai bwriad gwreiddiol Deddf 2018 oedd cynnal adolygiad o ddigonolrwydd y ddarpariaeth dysgu ychwanegol cyfrwng Cymraeg unwaith bob tymor yn y Senedd? Os felly, a oes unrhyw gynlluniau i ailystyried amserlen yr adolygiadau i adlewyrchu'r newid yn hyd tymor y Senedd?

Deddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021

Roedd Deddf 2021 yn newid unwaith mewn cenhedlaeth i addysg yng Nghymru. Ni ellir anwybyddu maint y newid a ddisgwyliid o'r system addysg. Daeth ar y cyd â'r diwygiadau dirgrynnol i ADY o dan Ddeddf 2018. Yn ogystal, mae'r system addysg yn parhau i ymdrin ag effaith hir y pandemig, a newidiadau cynyddol mewn cymdeithas y mae disgwyl i ysgolion eu rheoli, a'u lliniaru mewn rhai llefydd. Fel y cafodd ei nodi yn ein hadroddiad diweddar ar recriwtio a chadw athrawon, mae llawer o ofyn ar ysgolion ac mae angen clir i leihau unrhyw newid pellach yn y system.²⁰

Gwyddom mai cymysg oedd effeithiolrwydd gweithredu'r cwricwlwm newydd mewn rhai achosion, gydag Estyn yn nodi: "Mae gormod o amrywiant o hyd yn nealltwriaeth ysgolion o'r cwricwlwm wedi'i arwain gan ddibenion".²¹ Mae'n bwysig bod cymorth ar gael i sicrhau bod pob dysgwr yn cael yr un lefel o addysg, hyd yn oed os bydd y cwricwlwm unigol yn wahanol mewn rhai ysgolion. Er na fydd unfurfiaeth, rhaid bod digon o gysondeb. Er mwyn cefnogi ysgolion yn well i weithredu Deddf 2021 a chyflwyno Cwricwlwm i Gymru, credwn fod angen canllawiau cliriach ar gyfer asesu a dilyniant. Mae asesu a dilyniant yn parhau i fod gyda'r meysydd mwyaf heriol wrth weithredu'r cwricwlwm newydd,

²⁰ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, Recriwtio a chadw athrawon, Ionawr 2025

²¹ Estyn, Adroddiad Blynyddol 2023-24, Addysgu a'r Cwricwlwm

gydag ysgolion yn nodi anawsterau wrth asesu dilyniant dysgwyr unigol a'u lleoliad ar y continwrm dysgu. Dywedodd Estyn wrthym y byddai'n ddefnyddiol darparu disgwyliadau gofynnol sy'n gysylltiedig ag oedran²² ac fe wnaethoch chi nodi, ar 23 Hydref,²³ fod gwaith yn mynd rhagddo i ddatblygu'r rhain, gan gydnabod nad oes manylion ar gael ar hyn o bryd ar gyfer ysgolion.²⁴ Rydym yn croesawu'n gynnes y gwaith i ddatblygu'r disgwyliadau hyn sy'n gysylltiedig ag oedran er mwyn rhoi mwy o eglurder i ysgolion.

10. Pryd ydych chi'n disgwyl cyhoeddi canllawiau pellach ar asesu a dilyniant, megis y disgwyliadau sy'n gysylltiedig ag oedran y gwnaethoch ddweud eu bod yn cael eu datblygu? A fydd hyn yn darparu fframwaith clir i weithwyr addysg proffesiynol i asesu disgyblion, cefnogi eu datblygiad dysgu a rhoi eglurder ynghylch sut y dylent wneud cynnydd o ran y Cwricwlwm i Gymru?

Ein dull o graffu

Yn olaf, gan ein bod wedi mabwysiadu agwedd newydd at ein gwaith craffu ar y ddau ddarn hyn o ddeddfwriaeth, byddem yn croesawu adborth Llywodraeth Cymru ar ein dull. A fu hyn yn ddull defnyddiol o graffu yn eich barn chi? A oes unrhyw agweddau a weithiodd yn dda, neu nad oedd yn gweithio'n dda yn eich barn chi?

Byddem yn gwerthfawrogi cael eich ymateb erbyn 6 Mawrth. Rydym yn gwerthfawrogi bod hyn yn rhoi llai o amser nag arfer, ond bydd hyn yn ein galluogi i ystyried yr ymateb yn ein gwaith gwaddol.

Yn gywir,



Buffy Williams AS

Cadeirydd

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

²² Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 5 Mawrth 2025, Cofnod y Trafodion, paragraffau 43 a 72-73.

²³ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 23 Hydref 2025, Cofnod y Trafodion, paragraffau 153-157.

²⁴ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg, 6 Tachwedd 2025, Cofnod y Trafodion, paragraff 75.

